

Wijziging Meerjarenaafpraak Energietransitie Glastuinbouw 2014-2020

Partijen:

1. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Carola Schouten, handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen: LNV;

en

2. De vereniging LTO Nederland, vertegenwoordigd door Marc Calon, hierna te noemen: LTO;
3. De vereniging Ondernemersorganisatie Glastuinbouw LTO-Noord / Glaskracht, vertegenwoordigd door Sjaak van der Tak, hierna te noemen: LTO Noord Glaskracht;

Partijen 2 en 3 hierna samen te noemen: de Glastuinbouwsector

Alle Partijen hierna gezamenlijk te noemen: Partijen;

Partijen hebben het volgende overwogen:

I. Aanleiding:

Op 13 oktober 2017 is de tussentijdse evaluatie van de Meerjarenaafpraak Energietransitie Glastuinbouw aan de Tweede Kamer gestuurd ¹. Naar aanleiding van de evaluatie hebben Partijen de behoefte om voor de resterende looptijd tot en met 31 december 2020 de Meerjarenaafpraak Energietransitie te actualiseren.

II. Achtergrond

1. Op 3 juli 2014 is de 'Meerjarenaafpraak Energietransitie Glastuinbouw 2014-2020' ² (hierna: Meerjarenaafpraak) getekend door de ambtsvoorganger van LNV en de Glastuinbouwsector. Partijen hebben daarin onder meer afspraken gemaakt over een CO₂-emissiedoel 2020 en een bijbehorend plan van aanpak inclusief instrumentarium. Partijen hebben daarbij afgesproken om de uitvoering van de Meerjarenaafpraak tussentijds te evalueren (artikel 5). Bij deze tussenevaluatie zijn de afspraken uit de Meerjarenaafpraak integraal gezien en heroverwogen, alsmede de voortgang van de uitvoering van het plan van aanpak behorend bij de inhoudelijke focus: het versnellingsplan Het Nieuwe Telen, het versnellingsplan Aardwarmte, Energiewinst in de regio en het plan Innovatiedoorbraken. De CO₂ emissiereductie alsmede de kennis- en techniekontwikkeling en kennisuitwisseling verlopen volgens afspraak. In het kader van de tussenevaluatie heeft prof. M. Hekkert van Universiteit Utrecht de wijze van werken van Partijen gereviewd. Hij stelt dat het programma Kas als Energiebron op een waardevolle en consistente wijze de energietransitie bevordert en concludeert dat het voor het succesvol doorlopen van de energietransitie belangrijk is dat het programma gecontinueerd wordt. De hoofdconclusie van de tussenevaluatie is dat de gemaakte afspraken door Partijen worden nagekomen, dat bij alle vier inhoudelijke sporen de voortgang volgens plan verloopt en dat het programma Kas als Energiebron zijn vruchten afwerpt. Partijen vinden daarbij wel een actualisatie op zijn plaats om hun inspanningen onverminderd voort te zetten. Ook in de Nationale Energie Verkenning van 2016 resp. 2017³ wordt uitgegaan van voortzetting tot en met 2020.
Voortzetting en verdere versterking van de samenwerking is voor Partijen de aangewezen weg om de door hen gestelde doelen en ambities voor de glastuinbouw en de energietransitie te realiseren.

---

¹ Kamerstuk 32627, nr. 27

² Kamerstuk 32627, nr. 17, tevens Staatscourant nr. 19352 11-7-2014

³ Kamerstuk 30196, nr. 479 resp. Kamerstuk 30196, nr. 559

2. Op 14 februari 2012 is het convenant 'CO₂ emissieruimte binnen het CO₂-sectorsysteem glastuinbouw voor de periode 2013-2020'⁴ (hierna: CO₂-convenant) getekend tussen de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu en de Staatssecretaris van Financiën (de Overheid) en de voorzitters van de Glastuinbouwsector en het Productschap Tuinbouw. In artikel 11.2 van het CO₂-convenant is bepaald dat indien op basis van de ontwikkeling van de jaarlijkse emissies (ETS en non ETS) de verwachting is dat de totale ETS en non-ETS emissies in 2020 uitkomen boven de 7,1 Mton of onder de 5,7 Mton en indien uit een evaluatie blijkt dat een vergaande verandering in het totale areaal van de glastuinbouwbedrijven of een vergaande verandering van de inzet van warmtekrachtkoppeling een bepalende factor is voor deze ontwikkeling, in gezamenlijk overleg besproken wordt of het CO₂-convenant aangepast moet worden. De toenmalig Staatssecretaris van Economische Zaken heeft op 6 juli 2017 medegedeeld⁵ dat beide factoren zich voordoen en vervolgens zijn de deelnemers aan het CO₂-convenant overeengekomen om de CO₂-emissieruimte 2020 in het CO₂-convenant technisch te corrigeren voor de vermindering van het areaal en de verkoop van elektriciteit vanuit de inzet van warmtekrachtkoppeling. De CO₂-emissieruimte volgens het CO₂-convenant zal als gevolg daarvan in de periode 2016-2020 lineair afnemen naar 4,6 Mton. Deze doelstelling voor CO₂-emissiereductie wordt hierbij in de Meerjarenaafpraak Energietransitie Glastuinbouw overgenomen.
3. De tussenevaluatie bevat een aantal aanbevelingen en geeft een richting aan voor de resterende looptijd van de Meerjarenaafpraak tot en met 2020. Deze punten worden door Partijen in het werkprogramma 2018-2020 ten behoeve van de Meerjarenaafpraak opgenomen. Het betreft aanbevelingen op het gebied van onderzoek en implementatie, samenwerking met regionale overheden, greenportregio's en onderwijs, alsmede behoud van een gecoördineerd en samenhangend instrumentarium en stimuleringskader gericht op de ambities en doelstellingen van de Meerjarenaafpraak.
4. Conform artikel 3, derde lid, van de Meerjarenaafpraak zijn Partijen in overleg getreden over de financiële afspraken voor de periode 2018-2020.
5. Partijen constateren dat de financiering van de activiteiten voor de periode 2018-2020 aan de kant van LNV is geborgd. Aan de zijde van de Glastuinbouwsector wordt ingezet op collectieve financiering via een Verbindend Verklaring van een Onderzoeksprogramma van de Brancheorganisatie Groenten en Fruit resp. Siergewassen. De Glastuinbouwsector verwacht in oktober 2018 bestuursbesluiten genomen te hebben om deze financiering te realiseren. De Glastuinbouwsector is reeds verplichtingen aangegaan voor een deel van de activiteiten in 2018, en is voornemens vanaf juli 2018 de volledige begrote inzet te leveren.
6. Met de totstandkoming van deze wijziging van de Meerjarenaafpraak en de daarin opgenomen geactualiseerde afspraken in 2018 beschouwen Partijen de evaluatie als bedoeld in artikel 5 van de Meerjarenaafpraak als afgerond, evenals de afspraak bedoeld in artikel 3, derde lid, van de Meerjarenaafpraak aangaande het overleg met betrekking tot financiële afspraken voor de periode 2018-2020.
7. In artikel 2, tweede lid, van de Meerjarenaafpraak is afgesproken de ambities en doelen voor 2030 te formuleren, in het kader van het concretiseren van de weg naar klimaatneutraal in 2050. Partijen beogen te komen tot afspraken voor de periode 2020-2030, mede in het licht van het regeerakkoord van kabinet Rutte III en als onderdeel van het beoogde Klimaatakkoord (in het bijzonder sector Landbouw & Landgebruik). Wanneer Partijen in dat kader een extra inspanning

---

⁴ Staatscourant nr. 7884, 23-4-2012

⁵ Kamerstuk 32813, nr. 149

overeenkomen die ook betrekking heeft op de lopende convenants periode 2018-2020, dan worden daarover afspraken aan het convenant toegevoegd.

Partijen komen overeen als volgt:

De Meerjarenafpraak Energietransitie Glastuinbouw 2014-2020 wordt als volgt gewijzigd:

I.

A.

Artikel 1 lid 2, onderdeel a, komt te luiden:

De glastuinbouwsector zal in 2020 maximaal 4,6 Mton CO₂ emitteren, inclusief de CO₂-emissie van elektriciteitslevering.

B.

In artikel 2 wordt onder vernummering van het tweede lid tot en met zevende lid een lid ingevoegd, luidende:

2. In de periode 2018-2020 blijft de focus gehandhaafd op de in het eerste lid genoemde thema's, aangevuld met de aanbevelingen en de richting voor het vervolg van de uitvoering van deze Meerjarenafpraak zoals uit de uitgevoerde tussenevaluatie zoals bedoeld in artikel 5, en zoals beschreven in het werkprogramma 'Hoofdlijnen aanpak en geactualiseerde programmadoelen 2018-2020 Meerjarenafpraak Energietransitie Glastuinbouw'.

C.

Na artikel 3 wordt een artikel ingevoegd luidende:

Artikel 3a: Financiële afspraken 2018-2020

1. De 50-50 financiering

- a. Partijen financieren de activiteiten op het gebied van onderzoek en kennisuitwisseling en communicatie in de periode 2018-2020 op 50-50 basis. Partijen hebben hiervoor jaarlijks gezamenlijk 3,7 miljoen euro als budget begroot.
- b. De Glastuinbouwsector heeft voor de activiteiten op het gebied van onderzoek en kennisuitwisseling en communicatie 1,85 miljoen euro per jaar begroot. De sector heeft hiertoe in ieder geval de beschikking over het restant van de in 2014 overgedragen middelen van het Productschap Tuinbouw, ondergebracht in de Stichting Programmafonds Glastuinbouw. De sector zet zich in om in oktober 2018 bestuurlijke besluitvorming te hebben gerealiseerd over nieuwe financiering van collectieve sectormiddelen, naar verwachting via een verbindend verklaring van een Onderzoeksprogramma van de Brancheorganisaties Groenten en Fruit respectievelijk Siergewassen. Indien blijkt dat de glastuinbouwsector de financiering van de activiteiten niet kan realiseren, treden Partijen met elkaar in overleg op basis van artikel 6 en 7 van de Meerjarenafpraak Energietransitie 2014-2020. Naast deze collectieve sectormiddelen zet de sector zich in om directe private financiële bijdragen van tuinbouwondernemingen en leveranciers aan projecten te realiseren. Tot de private sectormiddelen wordt gerekend alle in cash en in kind bijdragen conform de regels en criteria van Stichting TKI Tuinbouw en Uitgangsmaterialen. en in aanvulling daarop de in *cash* en *in kind* bijdragen van andere relevante kennisinstellingen.
- c. LNV heeft voor de activiteiten op het gebied van onderzoek en kennisuitwisseling en communicatie 1,85 miljoen euro per jaar begroot. De Glastuinbouwsector spant zich binnen de Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen in om voor de activiteiten op het gebied van onder-

zoek ten minste 1,1 miljoen euro per jaar in te zetten voor onderzoek door de onderzoeksinstituten van Stichting DLO in het kader van die Topsector en het betreffende subsidie instrument. Het resterende deel van de begrote middelen van LNV wordt, tot een maximum van 0,75 miljoen euro per jaar, aangevuld met beleidsmiddelen.

- d. Partijen besteden circa 30% van het in lid 1, onderdeel a, en lid 2, onderdeel a, onder 3, genoemde budget voor het ontwikkelen van innovatiedoelstellingen en de demonstratie daarvan.
- e. LNV zet zich binnen de daarvoor geldende wettelijke kaders in om de door de glastuinbouwsector beoogde collectieve financiering vanuit de sector van de activiteiten van onderzoek en kennisuitwisseling en communicatie tot stand te brengen.

2. Het stimuleringskader

- a. LNV zet zich binnen de geldende wettelijke kaders en met inachtneming van de Europese mededingingsregels in om aanvullend voor de periode 2018 tot en met 2020 financiële middelen als volgt beschikbaar te stellen:
  - 1. door middel van titel 2.10 “Marktintroductions energie-innovaties” van de Regeling nationale EZ-subsidies of een vergelijkbare alternatieve regeling, 5 miljoen euro per jaar;
  - 2. door middel van titel 2.3 “Energie-efficiëntie en hernieuwbare energie glastuinbouw” van de Regeling nationale EZ-subsidies onderdeel of een vergelijkbare alternatieve regeling, 5 miljoen per jaar;
  - 3. ten behoeve van *proof of principle* projecten naar innovatiedoelstellingen en grensverleggende concepten op voor de praktijk relevante schaal, 1 miljoen euro per jaar.
  - 4. binnen het totale jaarlijkse budget van de in het eerste en tweede lid genoemde regelingen en de in het derde lid genoemde *proof of principle* projecten kan, op basis van actuele ontwikkelingen, onderlinge verschuiving van de verdeling van de financiële middelen plaatsvinden.
- b. Daarnaast zet LNV zich, in overleg met de Minister van Economische Zaken en Klimaat en binnen de geldende wettelijke kaders en met inachtneming van de Europese mededingingsregels, onverminderd in voor de toepassing van aardwarmte in de glastuinbouwsector door ten behoeve van de algemene regeling opgenomen in titel 4.3 “Risico’s dekken voor aardwarmte” van de Regeling nationale EZ-subsidies of een vergelijkbare alternatieve regeling financiële middelen beschikbaar te stellen, gemiddeld 66 miljoen euro per jaar.

D.

In artikel 4 wordt “LEI” vervangen door: WEcR.

E.

Na artikel 5 worden twee artikelen ingevoegd luidende:

Artikel 5a

Deze Meerjarenafspraken wordt uiterlijk in 2020 geëvalueerd.

Artikel 5b

Partijen treden tijdig in overleg over inhoudelijke en financiële afspraken voor de periode na 2020 en beogen dit te doen in het kader van het Klimaatakkoord.

Aldus overeengekomen en in drievoud opgemaakt en ondertekend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Carola Schouten

De vereniging LTO Nederland,

Marc Calon

De vereniging Ondernemersorganisatie Glastuinbouw LTO-Noord / Glaskracht

Sjaak van der Tak